

Ma, ek wil gaan

'n Toneel uit Slaghuis, wenner van die Sanlamprys vir Afrikaanse Teater.

drama

swot

deur Theo Kemp

Met die onlangse veertigjarige verjaarsdagviering van die HB Thom-teater, kyk 'n mens weer opnuut na teater en die studente wat deur die jare oor hierdie drumpel gestap het. Soos die benaming "BJ" aan die Lettere-gebou, kleef die stigma steeds dat BA-studente (waaronder die BDramgraad) nie werk kry nie. En vir Drama-studente is dit nog erger. "Wat gaan jy daarmee doen?" is een van die standaardvrae waarvoor elke Drama-student tot vervelens toe moet repeteer. En ja, 'n mens wonder wel: waar gaan almal werk kry? Die vermaaklikheidsbedryf is tog net só groot en die beskikbare rolle, en ook geld in die toneelwêreld, is beperk.

Oor die algemeen voel mense dat dit goed gaan met teater, en veral Afrikaanse teater, in ons land. Dit is egter onmoontlik om van teater te praat en nie feeste by

die gesprek in te bring nie. "Afrikaanse teater is nie minder of meer gesond as voorheen nie", sê dr Marie Kruger, voorsitter van die US se Drama-departement. "Feeste laat dit lyk of daar 'n oplewing in teater is. Maar is dit werklik so? Ek dink die bedryf het veel eerder 'n groot verandering ondergaan – van staatsgesubsidieerde teater onder die vaandel van streeksrade tot 'n entrepreneursbedryf waarin elkeen sy eie pot moet krap en vindingrykheid, kreatiwiteit en 'n sin vir estetiese waardes belangriker is as ooit tevore."

En alhoewel kunstenaars meer produksies moet skep om 'n bestaan te maak, wys Kruger daarop dat die stand van teater nie aan hoeveelheid gemeet word nie, maar aan die gehalte. Die probleem is egter dat grootse teater met 'n groot rolverdeling, goeie ontwerper en goeie regisseur sonder behoorlike

befondsing onhaalbaar is. Volgens Kruger is dit deur feeste se toedoen dat duur gehalteproduksies vandag wel moontlik is.

Gaerin Hauptfleisch, ook betrokke by die Drama-departement met 'n hele paar produksies as regisseur op sy kerfstok, stem saam dat kunstenaars dikwels genoodsaak word om te vermaak en om gehore te trek, bloot net om brood op die tafel te sit. So word gehalte bedreig.

Hauptfleisch is van mening dat alhoewel die algemene persepsie is dat teater 'n oplewing geniet as gevolg van die media-dinamika van feeste, dit eintlik Afrikaanse televisie is wat 'n groeiydperk beleef. Dit is wat meebring dat al hoe meer jongmense daarin begin belangstel om Drama te studeer.

Annalise du Buisson, ook van die Drama-departement, bevestig die groeiende belangstelling in Drama as 'n studierigting. Tans is 118 eerstejaars ingeskryf vir Teaterwetenskap, waarvan 61 'n suiwer Drama-graad studeer. In die tweede en derde jaar is daar onderskeidelik 70 en 79 studente. Inderdaad, Drama het só 'n gewilde keuse geword dat die besluit geneem is om voortaan slegs 60 studente te keur vir die eerste jaar van die BDram-graad, sê Du Buisson.

Vir baie akteurs beteken televisie en veral sepies nie net vinnige roem nie, maar ook 'n standvastige inkomste. Die US se Drama-departement het self al 'n paar sepiesterre opgelewer, waarvan Nina Swart as Wilmien in 7de Laan seker een van die bekendstes is. Maar is sepies goed vir 'n jong akteur se loopbaan? "Sepies kan vir 'n akteur 'n doodloopstraat wees. As jy eers daar is, kan jy daar vasgevang raak. Almal ken jou as die sepiekarakter en dit beperk jou. Niemand anders wil eintlik aan jou vat nie, want hulle maak hulle van jou in die oog van die kykers iemand anders, selfs al sterf jou karakter?" is dr Kruger se mening. Sy voel sterk daaroor dat akteurs eerder 'n kort verskyning in 'n sepie moet maak as om 'n deurlopende rol daarin te vertolk.

Niel Rademan, wat afgestudeer is aan die US se Drama-departement, reken dat sepies jong akteurs se toneelspel-ervaring inperk tot 'n "plat karaktertjie wat vir etlike maande of heel waarskynlik jare op daardie vlak volgehou moet word". 'n TV-reeks is anders, voel hy, en kan vir 'n akteur 'n fantastiese ervaring wees.

Hauptfleisch, wat die bemerking van die HB Thom-teater hanteer, kyk effens anders na die saak. Volgens hom is televisiewerk vir 'n akteur goeie bemerking vir sy of haar toneelstukke. Mense gaan

gewoon makliker toneelopvoerings toe as hulle die akteurs van televisie af ken. Dit maak hom egter krapperig as akteurs wat direk televisie toe is en geen grondige teaterkennis het nie, skielik in 'n verhoogstuk speel.

Op die vraag of jong Drama-studente wel eendag in die bedryf sal werk kry, antwoord Marie Kruger eerlik: "Natuurlik gaan almal nie werk kry nie, en dit maak Drama dieselfde as die meeste ander studierigtings. Jy gaan ook nie 'n permanente werk kry nie, hoogstens 'n kontrak wat vir jou 'n rukkies gaan besig hou. As jy in die bedryf wil werk, moet jy veel meer as net talent hê; ook dissipline, toewyding en moed (dikwels meer as wysheid!). Jy moet kan sweet en aanhou. Dis nie vir sissies nie!"

As werk in drama jou passie is, moet jy kreatief kan dink, ook in 'n sakesin. Die boodskap kom hard en duidelik van almal waarmee jy in die bedryf praat. "Daar is definitief baie werk daarbuite, maar jy moet 'n entrepreneur wees om enigiets te doen. Die dae van slegs opdaag om te perform is lankal verby," sê Hauptfleisch en voeg dan by: "Die BDram-graad bied jou dieselfde opsie as enige ander BA-graad, so jy kan net sowel iets studeer wat jy gaan geniet. Benewens die akademie is dit ook 'n graad wat jou selfvertroue, kreatiwiteit, innovasie en spraakvermoë bou."

Rademan is vandag 'n suksesvolle en besige kunstenaar en is nie spyt oor sy beroepskeuse nie. Van regie, sang, kunsteteater tot koördinerende, enige geleentheid in die bedryf gryp hy entoesiasies aan. "Om drama te studeer, gee jou ongelooflike insig in menseverhoudings en leer jou om onder groot druk in groepe saam te werk. Dit ontwikkel daarby jou kreatiewe en interpreterende denke, wat uitstekend is vir enige beroep."

Drama as studieveld bied ook 'n legio loopbaanmoontlikhede buite die teaterwêreld. "Van ons oudstudente is geslaagde joernaliste, nuuslesers, geleentheidsbestuurders (veral dié wat Tegnies in plaas van Spel studeer het – ons is die enigste universiteit wat die keuse bied) en puik onderwysers. Eintlik in enige werk wat kommunikasievaardigheid, kulturele aanvoeling en sensitiwiteit, en organisatoriese vaardighede verg, sou mens 'n afgestudeerde drama-student kon vind," sê Kruger, maar sy kan ook nie nalaat om die harde werk daarvan te beklemtoon nie: "Moenie dink dis blink liggies wat jy sien nie... dis die toekomstige sweet wat by voorbaat jou sig aantast!" skerts sy.

Die US Drama-departement is by verskeie gemeenskapsprojekte betrokke:

Studenteprojekte:

- **Place of Safety-projek:** Hierdie terapie-projek word oor 'n tydperk van nege weke aangebied vir seuns wat verhoorafwagting is.
- **Jonkershoek Plaaskindersprojek:** Elke Donderdag word dié plaaskinders aan teaterspeletjies blootgestel, met die oog op 'n klein aanbieding aan die einde.
- **Bloemhof Hoër Meisieskool:** 'n Interaktiewe teateraanbieding oor eetsteurnisse.
- **Breughel:** Heelwat projekte word saam met die Breughel Teatergroep aangedurf.

Departementeel:

- **BUYA Schools Theatre Festival:** 'n Tiental laer- en hoërskole uit Khayelitsha en Wesbank neem deel aan werkwinkels by die HB Thom-teater. Verder besoek die Drama-departement hierdie skole om hulle stukke te help voorberei. Hierdie stukke word dan in die HB Thom-teater aangebied. Dié projek is so suksesvol dat dit in 2007 uitgebrei word.
- **Winterskool:** Veertig hoërskoolleerders wat Drama as skoolvak neem, besoek die Drama-departement vir vyf dae lank vir werksessies in teorie, toneelspel, bewegingsleer, spraak en selfs tegniese opleiding. Na afloop van hierdie sessie word 'n eie aanbieding op die planke gebring.
- **WOW-projek:** In samewerking met die Woordfees se WOW (Woorde Open Wêreld)-projek word werksessies in verskeie teateraspekte aan leerders uit voorheen benadeelde skole aangebied. Hierdie leerders bring uiteindelik hul eie stukke op die planke en die wenskele kry pryse (ondersteun deur die ATKV) ter bevordering van drama by die skole.
- **Jaarlikse kinderproduksie:** Die Drama-departement se bydrae tot die bekendstelling van teater aan 'n toekomstige gehoor is om 'n kinderproduksie op die planke te bring. Vanjaar was dit Jan en die Boontjierank, afgerig deur Francois Toerien.